

ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 368

JEL Classification: G22

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2026.15\(48\).196-205](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2026.15(48).196-205)

Т.А. Мельник, канд. екон. наук, доц.

*Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна***Вплив макроекономічних показників на розвиток ринку страхування України**

В умовах сучасних викликів, пов'язаних із воєнними ризиками, економічною невизначеністю та необхідністю відновлення економіки України страхування виступає важливим інструментом мінімізації ризиків та забезпечення фінансової стабільності як суб'єктів господарювання, так і домогосподарств. Коливання макроекономічних показників впливають на попит і пропозицію страхових послуг. Метою дослідження є оцінка впливу індексу споживчих цін та валютного курсу євро на показники розвитку ринку страхування України (страхові премії, страхові виплати), а також виявлення характеру та сили взаємозв'язків між макроекономічними показниками та основними індикаторами ринку страхування.

Досліджено динаміку страхових премій і страхових виплат на ринку страхування України за 2004-2024 рр., як в гривнях так і в євро. Проведено порівняння номінальних і реальних показників страхових премій і страхових виплат на ринку страхування України. Розраховано коефіцієнти кореляції Пірсона для оцінювання тісноти та напряму взаємозв'язку між страховими показниками та макроекономічними факторами.

Результати оцінювання у євро та кореляційний аналіз підтвердили високу чутливість ринку страхування України до валютних коливань і обмежений вплив індексу споживчих цін. Встановлено, що динаміка страхових премій і страхових виплат в Україні у 2004-2024 рр. характеризується номінальним зростанням із кризовими спадами, тоді як реальні обсяги ринку страхування переважно визначаються валютними коливаннями та зовнішніми шоками, а не інфляцією. Обґрунтовано необхідність урахування валютних і макроекономічних ризиків при оцінюванні розвитку ринку страхування України. Обґрунтовано необхідність подальших досліджень, спрямованих на ідентифікацію причинно-наслідкових зв'язків між макроекономічними показниками та розвитком ринку страхування, а також проведення порівняльного аналізу відповідних тенденцій на європейських страхових ринках з метою поглиблення оцінювання впливу цих чинників

страхування, страхова премія, страхова виплата, коефіцієнт кореляції, страховий менеджмент, ринок страхових послуг, фактори впливу на страхування

Постановка проблеми. В умовах постійної трансформації економіки України, що супроводжується високим рівнем макроекономічної нестабільності, питання щодо перспектив розвитку ринку страхування набуває особливої ваги. В умовах нестабільного макроекономічного середовища України розвиток ринку страхування значною мірою визначається динамікою ключових економічних показників. Особливого значення набуває дослідження впливу індексу споживчих цін та коливання курсу гривні, оскільки саме ці фактори безпосередньо формують фінансову поведінку економічних суб'єктів - споживачів страхових послуг, і визначають умови функціонування страховиків.

Зростання індексу споживчих цін впливає на реальну вартість страхових послуг та страхових виплат, змінюючи платоспроможність населення і рівень страхового попиту. Водночас коливання валютного курсу гривні мають вплив на фінансову стійкість страховиків, особливо в умовах наявності валютних зобов'язань та перестраховування на міжнародних ринках.

Актуальність дослідження посилюється сучасними економічними викликами, зокрема інфляційними процесами, девальваційними тенденціями, воєнними ризиками та необхідністю відновлення економіки України. У таких умовах виникає потреба у

кількісній оцінці впливу зазначених макроекономічних показників на розвиток ринку страхування з метою підвищення ефективності його функціонування та формування обґрунтованої державної політики у сфері страхування. Таким чином, дослідження взаємозв'язку між індексом цін, валютним курсом та показниками розвитку ринку страхування є своєчасним і має важливе науково-практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню дослідження ринку страхування України присвячено значну кількість наукових праць. Зокрема, С. В. Бровко [1], М. О. Житар [2], О. В. Ключка й Л. М. Богріновцева [5], О. М. Левченко й О. В. Буткевич [7] приділяють значну увагу дослідженню впливу зовнішніх факторів, передусім кризових явищ (пандемії, війни), а також інституційних змін вітчизняного ринку та поведінкових аспектів споживачів страхових послуг. Водночас дослідження А. М. Соколова, О. В. Яріш й А. В. Рижков [12], О. Ю. Коцюрби й Д. С. Насипайко [6], Т. А. Мельник [8] зосереджені на аналізі показників діяльності ринку (обсяг страхових премій та виплат, рівень збитковості, показники проникнення й щільності страхування, індикатор концентрації ринку тощо), тоді як вплив макроекономічних факторів на їх формування та динаміку залишається недостатньо розкритим і потребує подальшого наукового обґрунтування. Зокрема, у статті О. О. Середи акцент зроблено на ролі цифровізації, фінансової грамотності та структурних трансформацій як ключових факторів розвитку ринку страхування України, однак вплив конкретних макроекономічних показників розглядається переважно узагальнено, без їх кількісної оцінки [11]. У дослідженні І. А. Шубенко та О. Я. Стойко проаналізовано вплив кризових явищ на страхові премії та виплати, на проникнення страхування, що дозволяє виявити циклічність розвитку вітчизняного ринку, проте відсутній глибокий економіко-математичний аналіз сили в'язків між окремими макроекономічними змінними [13]. Таким чином, наявні наукові праці формують теоретико-аналітичне підґрунтя дослідження, однак залишають недостатньо розкритим питання кількісної оцінки взаємозв'язку між макроекономічними показниками та розвитком страхового ринку, що зумовлює доцільність проведення подальших досліджень із застосуванням кореляційного аналізу.

Постановка завдання. Метою дослідження є кількісна оцінка взаємозв'язку між макроекономічними показниками (індексом споживчих цін та валютним курсом євро) та показниками розвитку страхового ринку України (страхові премії й виплати) на основі використання коефіцієнта кореляції Пірсона за період 2004-2024 рр.

Для вирішення поставленої мети необхідно розв'язати наступні завдання:

- дослідити динаміку страхових премій і виплат в Україні за обраний період;
- оцінити виявлені взаємозв'язки на основі значень коефіцієнта Пірсона та інтерпретувати отримані результати;
- сформулювати висновки щодо впливу макроекономічних факторів на розвиток ринку страхування України.

Виклад основного матеріалу. Аналіз динаміки страхових премій та виплат в Україні за період 2004-2024 рр. (табл. 1) дозволяє виділити як тенденційні, так і кризові коливання розвитку ринку страхування. Так, впродовж зазначеного періоду виявлено п'ять основних пікових значень обсягів страхових премій - у 2008, 2013, 2019, 2021 та 2024 роках. Паралельно було зафіксовано чотири піки збільшення обсягів страхових виплат - у 2008, 2019, 2021 та 2024 роках (рис. 1). Високі значення обох показників корелюють із кризовими періодами в економіці та політичній сфері України, що свідчить про тісний взаємозв'язок між макроекономічною стабільністю та розвитком ринку страхування.

Зокрема, зазначені піки збігаються з такими кризовими явищами:

- банківська криза 2008 р., що супроводжувалася значним зниженням ліквідності фінансових установ та зростанням фінансових ризиків у страхових компаніях;
- політична та економічна кризи 2013-2014 рр., спричинені початком військових дій на сході України, окупацією частини територій Донецької та Луганської областей, а також анексією Криму, що вплинуло на макроекономічну стабільність і підвищило ризики страхових портфелів;
- економічна криза 2020-2021 рр., викликана пандемією COVID-19, що призвела до збільшення страхових виплат у зв'язку з підвищенням ризику захворюваності та смертності;
- політична та економічна кризи 2022-2024 рр., спричинені повномасштабним вторгненням та активною фазою війни, що істотно вплинуло на операційну діяльність страховиків та обсяг страхових виплат.

Таблиця 1 – Обсяг страхових премій і виплат на ринку страхування України

Роки	Страхові премії, млн грн	Страхові виплати, млн грн	курс 1 євро, грн	Страхові премії, млн євро	Страхові виплати, млн євро
2004	19431	1540	6,61	2940	233
2005	12854	1894	6,39	2012	296
2006	13830	2599	6,34	2182	410
2007	18008	4213	6,92	2603	609
2008	24009	7051	7,71	3115	915
2009	20442	6737	10,87	1881	620
2010	23082	6105	10,53	2191	580
2011	22694	4864	11,09	2046	439
2012	21508	5151	10,27	2094	502
2013	28662	4652	10,61	2701	438
2014	26767	5065	15,71	1704	322
2015	29736	8100	24,23	1227	334
2016	35170	8839	28,29	1243	312
2017	43432	10537	30,00	1448	351
2018	49368	12863	32,14	1536	400
2019	53001	14338	28,95	1831	495
2020	45176	14 853	30,79	1467	482
2021	49708	17958	32,31	1538	556
2022	39662	13 001	33,98	1167	383
2023	47015	16867	39,56	1188	426
2024	53253	20920	43,45	1226	481

Джерело: систематизовано й розраховано автором за даними НБУ [9; 10].

Зростання страхових премій у зазначені роки можна інтерпретувати як ознаку розширення ринку страхування та збільшення страхового покриття, тоді як піки страхових виплат свідчать про підвищену ризиковість страхових портфелів, зниження фінансової стійкості страховиків та посилення навантаження на їх капітал, особливо в умовах військових і економічних криз.

Водночас аналіз спадів обсягів страхових премій і виплат показав, що основні зниження відбулися у 2005, 2009, 2014, 2020 та 2022 роках (рис. 1). Ці спадові явища мають виражений кризовий характер і збігаються з періодами політичної

нестабільності, фінансових потрясінь, пандемій, воєнних дій та реформування страхового законодавства. Характерною особливістю таких спадів є одночасне збільшення обсягів страхових виплат, що свідчить про посилення фінансового навантаження на страховиків і підвищення ризиковості їх страхових портфелів.

У загальному контексті ринок страхування України впродовж 2004-2024 рр. демонстрував стійку тенденцію до зростання номінальних обсягів страхових премій та виплат, з періодичними кризовими спадами у зазначені вище роки. Особливо слід відзначити підвищення обсягів страхових премій у 2018-2024 рр., що пов'язано з інфляційними процесами, підвищенням страхових сум та концентрацією ринку (рис. 1). Аналіз тенденцій свідчить про те, що хоча ринок в цілому має тенденцію до зростання, він залишається вразливим до впливу економічних та воєнних криз, що підкреслює необхідність підвищення фінансової стійкості страховиків та диверсифікації страхових продуктів.

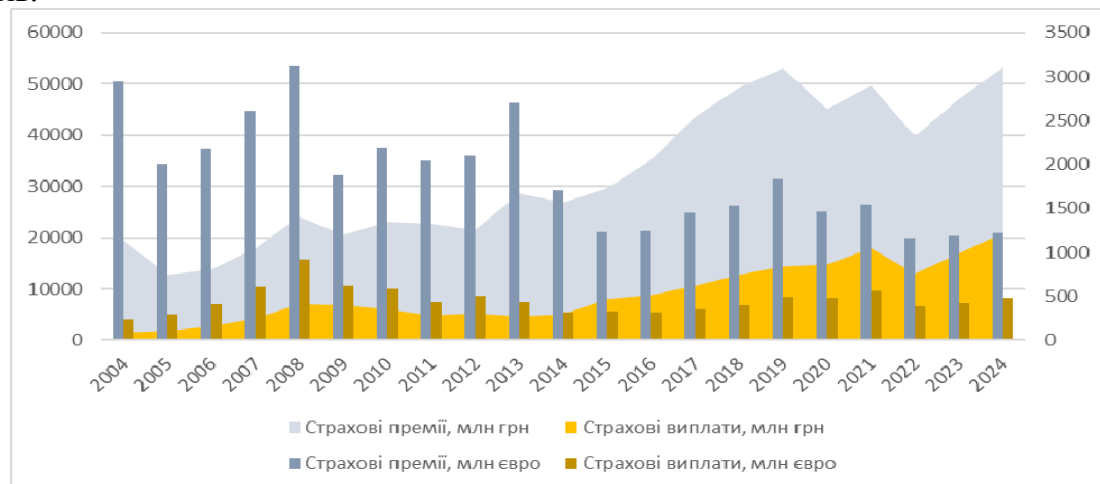

Рисунок 1 - Динаміка страхових премій і виплат на ринку страхування України за 2004-2024 рр.
Джерело: систематизовано автором за даними НБУ [9; 10].

Таким чином, проведений аналіз підтверджує, що ринок страхування України є динамічним та зростаючим, проте демонструє високу чутливість до кризових явищ, що обумовлює необхідність постійного моніторингу макроекономічних та політичних факторів для забезпечення фінансової стійкості страховиків і захисту інтересів страхувальників.

З позиції методології оцінювання страхового ринку, яку зазначають вітчизняні науковці О. О. Серeda [11, с. 4], І. А. Шубенко й О. Я. Стойко [13, с. 426], для часткового усунення впливу інфляції та девальвації доцільно використовувати страхові премії та виплати у еквіваленті в доларах США або євро. У контексті європейської інтеграції ринку страхування України, доцільним є переведення номінальних показників страхових премій та виплат з національної валюти в євро (рис. 1). Такий підхід дозволяє нейтралізувати вплив зміни курсу гривні, виявляти реальні тенденції розвитку ринку страхування України та здійснювати коректні порівняння з аналогічними ринками країн Єврозони.

Динаміка страхових премій і виплат в євро (рис. 1) дозволяє виокремити структурні та кризові особливості розвитку ринку страхування України у період 2004-2024 рр. Так після 2013 року спостерігається стійка тенденція до зниження значень показників у євро, що контрастує з паралельним зростанням номінальних величин показників у національній валюті - гривні. Зокрема, піки страхових премій у євро у 2019, 2021 та 2024 роках залишаються значно нижчими за докризовий рівень 2013 року. Це вказує на те, що номінальне зростання страхових премій і виплат у гривнях в

значній мірі обумовлене інфляційними процесами та девальвацією національної валюти, а не реальним розширенням ринку страхування. Фактичні обсяги ринку страхування, скориговані на валютний курс євро, залишаються нижчими за докризові показники 2013 року, що свідчить про відновлювальний, а не експансійний характер розвитку ринку після 2014 року. Ця динаміка наочно відображена на рис. 1, де видно, що зростання у гривневому вираженні не відповідає реальній вартості в євро страхових премій та виплат.

Стає очевидним, що номінальні показники страхових премій і виплат в національній валюті значною мірою піддаються впливу макроекономічних факторів, зокрема інфляційним процесам і коливанням курсу національної валюти. Для більш точного оцінювання реальної динаміки ринку страхування доцільно враховувати індекс споживчих цін (ІСЦ) [4], який відображає зміну купівельної спроможності гривні та рівень загальної інфляції. Аналіз впливу ІСЦ дозволяє скоригувати номінальні страхові премії та виплати, визначити їх реальні обсяги та оцінити фактичне зростання або спад ринку страхування незалежно від інфляційного чинника. Тому пропонуємо розраховувати реальні страхові премії і виплати скориговані на ІСЦ. Розрахунок реальних страхових премій і виплат є методологічно доцільним і необхідним для об'єктивної оцінки стану та динаміки ринку страхування. Номінальні показники, виражені у національній валюті, відображають лише грошовий обсяг страхових платежів без урахування змін купівельної спроможності грошей та інфляційного тиску. У періоди високої інфляції номінальне зростання страхових премій може створювати ілюзію розширення ринку, тоді як фактичні обсяги страхового покриття залишаються стабільними або навіть зменшуються.

Аналіз реальних страхових премій свідчить, що істотний вплив на їх обсяги спостерігався лише у 2015 та 2022 роках (рис. 2). У 2015 році ринок страхування зазнав різкого зниження реальних обсягів премій внаслідок поєднання декількох кризових факторів: наслідків політичної та економічної нестабільності 2014 року, військового конфлікту на сході країни та значної девальвації гривні. Втрата купівельної спроможності національної валюти та зниження доходів населення і бізнесу призвели до зменшення страхових внесків у реальному вираженні, незважаючи на номінальне зростання премій у гривнях. Аналогічна ситуація спостерігалася у 2022 році, коли вплив реальних обсягів страхових премій значно проявився в умовах повномасштабного вторгнення та активної фази війни. Номінальні премії у гривнях демонстрували відносне зростання, частково зумовлене інфляцією та підвищенням страхових сум, проте їх реальні значення у скоригованому на ІСЦ вираженні відображали значне зниження купівельної спроможності страхових внесків. Це свідчить про підвищену чутливість ринку страхування до макроекономічних і воєнних шоків, а також про те, що лише у періоди особливо гострих криз реальні обсяги страхових премій зазнають значних коливань, тоді як у відносно стабільніші роки їх динаміка коригується інфляцією та валютними коливаннями і демонструє менш виражений вплив на фактичний стан ринку.

Тому реальний розмір страхових премій є ключовим показником для оцінки кризових впливів на ринок страхування, дозволяючи відокремити ефекти номінального зростання від реальної зміни страхового покриття та навантаження на страховиків.

Проведений аналіз динаміки страхових премій і страхових виплат у національній валюті та в євровому еквіваленті (рис. 1) дає підстави стверджувати, що коливання курсу євро мають більш суттєвий вплив на розвиток ринку страхування України порівняно з ІСЦ (рис. 2). Його вплив, як свідчать результати аналізу (рис. 2), є відносно поступовим і помірним, а інфляційні ефекти частково нівелюються через механізми адаптації страхових сум і тарифів. З огляду на це, доцільним є дослідження

взаємозв'язку між показниками страхових премій і виплат та курсом євро й ІСЦ за період 2004-2024 рр., що дозволяє більш обґрунтовано оцінити реальні тенденції розвитку страхового ринку та вплив макроекономічної нестабільності на фінансову стійкість страховиків.

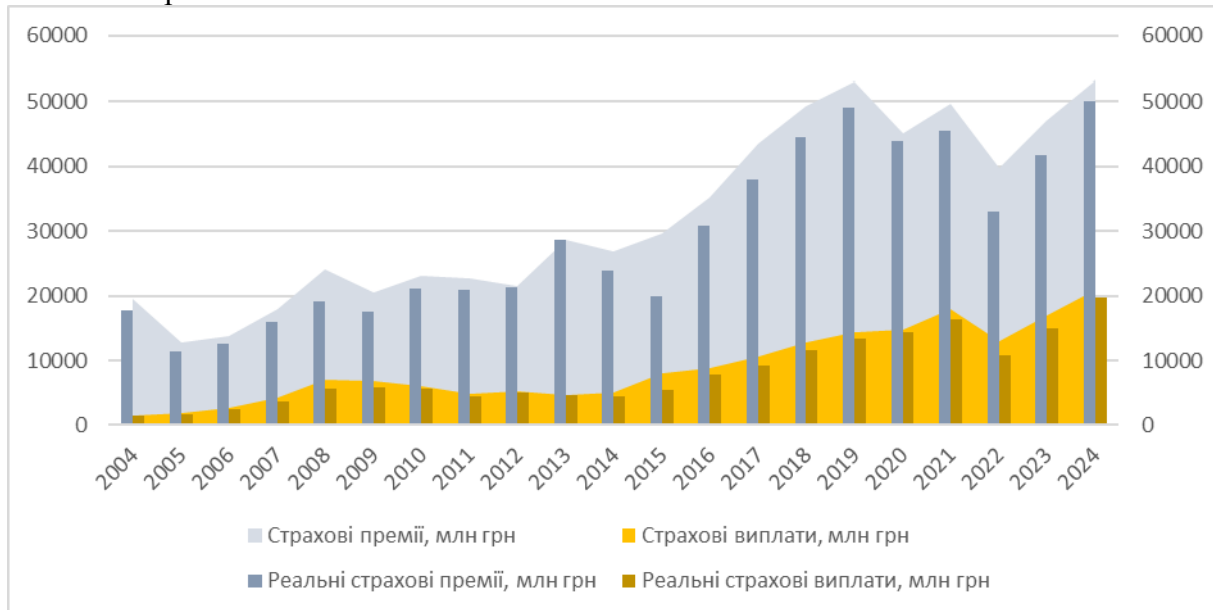

Рисунок 2 - Динаміка реальних показників українського ринку страхування

Джерело: розраховано автором за даними НБУ [4; 10]

Для дослідження взаємозв'язку між зазначеними показниками застосовано коефіцієнт кореляції Пірсона, що дозволяє кількісно оцінити ступінь і напрям лінійної залежності між страховими преміями, страховими виплатами та макроекономічними чинниками (курсом євро й ІСЦ). Використання цього методу є доцільним з огляду на його аналітичну простоту, інтерпретаційну наочність та можливість виявлення статистично значущих зв'язків між досліджуваними змінними. Для розрахунку коефіцієнта кореляції Пірсона застосовуємо формулу [3, с. 67; 14, с. 43]:

$$r_{(x,y)} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

де, x, y - окремі показники;

n - кількість періодів;

$\bar{x}, \bar{y}$ - середнє значення вибірки x і y .

Проведений кореляційний аналіз впливу валютного курсу та ІСЦ на ринок страхування України впродовж 2004-2024 років виявив асиметрію впливу макроекономічних показників (валютним курсом євро та ІСЦ) на обсяги страхових платежів і виплат.

Значення коефіцієнта кореляції Пірсона: між показниками «середній курс гривні щодо євро» та «страхові премії» становить 0,9356 (ф. 1); між показниками «середній курс гривні щодо євро» та «страхові виплати» становить 0,9348 (ф. 2).

$$r_{(x,y)} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} = \frac{\sum_{i=1}^{21} (x_i - 20,32)(y_i - 32229)}{\sqrt{\sum_{i=1}^{21} (x_i - 20,32)^2 \sum_{i=1}^{21} (y_i - 32229)^2}} = 0,9356 \quad (1)$$

де, x – середній курс гривні щодо євро за i -ий рік, грн;

y - обсяг зібраних страхових премій за i -ий рік, млн грн.

$$r_{(x,y)} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} = \frac{\sum_{i=1}^{21} (x_i - 20,32)(y_i - 8960)}{\sqrt{\sum_{i=1}^{21} (x_i - 20,32)^2 \sum_{i=1}^{21} (y_i - 8960)^2}} = 0,9348 \quad (2)$$

де, x – середній курс гривні щодо євро за i -ий рік, грн;

y - обсяг страхових виплат за i -ий рік, млн грн.

Це свідчить про надзвичайно високий рівень взаємозв'язку між цими змінними (табл. 2). Такий результат вказує на майже повну залежність динаміки ринку страхування від зовнішніх фінансових шоків та коливань курсової вартості імпортованих ресурсів, підкреслюючи важливість валютних ризиків для фінансової стабільності страховиків.

Таблиця 2 – Інтерпретація коефіцієнта кореляції Пірсона

Інтервал	Рівень кореляції	Інтервал	Рівень кореляції	Інтервал	Рівень кореляції
[1; 0,9]	дуже високий	[1; 0,9]	дуже сильний	1	функціональний
[0,89; 0,7]	високий	[0,89; 0,7]	сильний	[1; 0,9]	дуже високий
[0,69; 0,5]	помірний	[0,69; 0,4]	помірний	(0,9; 0,7]	високий
[0,49; 0,3]	низький	[0,39; 0,1]	слабкий	(0,7; 0,5]	помітний
[0,29; 0]	незначний відсутній	(0,1; 0]	незначний	(0,5; 0,3]	помірний
[14, с. 47]		[15, с. 1765]		(0,3; 0,1]	слабкий
				0	відсутній
				[3, с. 67]	

Джерело: систематизовано автором з використанням [3; 14; 15]

Водночас значення коефіцієнта кореляції Пірсона:

- між показниками «страхові премії» та «ІСЦ» становить (- 0,0891) (ф. 3);

- між показниками «страхові виплати» та «ІСЦ» становить (- 0,0399) (ф. 4)).

$$r_{(x,y)} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} = \frac{\sum_{i=1}^{21} (x_i - 0,13)(y_i - 32229)}{\sqrt{\sum_{i=1}^{21} (x_i - 0,13)^2 \sum_{i=1}^{21} (y_i - 32229)^2}} = -0,0891 \quad (3)$$

де, x – індекс споживчих цін за i -ий рік, грн;

y - обсяг зібраних страхових премій за i -ий рік, млн грн.

$$r_{(x,y)} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} = \frac{\sum_{i=1}^{21} (x_i - 0,13)(y_i - 8960)}{\sqrt{\sum_{i=1}^{21} (x_i - 0,13)^2 \sum_{i=1}^{21} (y_i - 8960)^2}} = -0,0399 \quad (4)$$

де, x – індекс споживчих цін за i -ий рік, грн;

y - обсяг страхових виплат за i -ий рік, млн грн.

Ці показники вказують на практично відсутній лінійний зв'язок між ними. Іншими словами, зростання або зниження ІСЦ майже не впливає на зміну обсягів страхових премій і виплат. Від'ємне значення свідчить про дуже слабку обернену

залежність: коли ціни в економіці зростають, страхові премії і виплати схильні до зниження, але ефект настільки незначний, що статистично його можна вважати випадковим.

Таким чином, результати розрахунків коефіцієнтів кореляції свідчать про наявність специфічних макроекономічних взаємозв'язків у розвитку ринку страхування України: загальний рівень інфляції не чинить стимулюючого впливу на динаміку страхових показників і в окремих випадках виступає стримуючим фактором. Натомість більш вагомий вплив на реальні зміни ринку страхування мають валютні коливання, зокрема динаміка курсу євро. Виявлена залежність формує науковий інтерес та зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на ідентифікацію причинно-наслідкових механізмів такого впливу, а також проведення порівняльного аналізу з відповідними тенденціями на європейських страхових ринках.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз показав, що динаміка страхових премій і виплат в Україні впродовж 2004-2024 рр. характеризувалася стійким номінальним зростанням із періодичними кризовими спадами, причому реальні обсяги страхового ринку значною мірою залежать від валютних коливань та кризових факторів, а не від загальної інфляції. Показники у євро та кореляційний аналіз підтвердили високу чутливість ринку страхування до зовнішніх фінансових шоків та обмежений вплив ІСЦ на реальний розмір страхових премій і виплат. Тому для адекватної оцінки розвитку ринку страхування необхідно враховувати як валютні ризики, так і макроекономічні кризи, оскільки вони визначають фактичне навантаження на страховиків і реальний рівень страхового захисту населення.

Отже, реальні зміни страхового ринку в Україні залежать переважно від валютних коливань євро та кризових факторів, а не від загального зростання цін у економіці. Це підкреслює необхідність врахування макроекономічних ризиків та валютної нестабільності при оцінюванні фінансової стійкості страховиків і плануванні стратегій розвитку ринку страхування.

Наукова цінність проведеного дослідження полягає у системному аналізі динаміки страхових премій та виплат в Україні впродовж 2004-2024 рр. із урахуванням впливу макроекономічних чинників, зокрема ІСЦ та валютних коливань євро. Вперше продемонстровано, що реальні обсяги страхового ринку більшою мірою залежать від зовнішніх фінансових шоків і кризових подій, ніж від внутрішньої інфляції, що дозволяє точніше оцінювати реальний рівень страхового захисту населення. Крім того, запропоновано методологічний підхід до коригування страхових показників у євровому еквіваленті та у реальних цінах, що забезпечує більш об'єктивну оцінку тенденцій розвитку ринку, а також підвищує коректність його порівняння з європейськими ринками.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у тому, що отримані результати дозволяють страховикам, регулятору та аналітикам більш точно оцінювати розвиток ринку страхування України, враховуючи вплив валютних коливань та макроекономічних криз на реальні обсяги страхових премій і виплат.

Подальшого вивчення потребують причинно-наслідкові зв'язки макроекономічних показників, щоб не тільки виявляти кореляції, а й оцінювати ступінь їх на показники діяльності ринку страхування України.

Список літератури

1. Бровко С.В. Страхування в умовах воєнного стану: виклики та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-24>.
2. Житар М.О. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-24>.
3. Зеленська М.І. Застосування кореляційного аналізу для підвищення ефективності роботи банку на

- міжбанківському валютному ринку. *Економічна наука*. 2012. № 12. С. 66-72.
4. Індеси споживчих цін. Макроекономічні показники. Статистика. *Національний банк України* : вебсайт. URL : https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2Fmacro%2FCPI_y.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK (дата звернення: 21.03.2026).
 5. Ключка О.В., Богріновцева Л.М. Розвиток страхування в Україні в умовах ризиків пандемії та війни. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-15>.
 6. Коцюрба О.Ю., Насипайко Д.С. Страхувальний ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Центральноукраїнський наук. вісник. Економічні науки* : зб. наук. пр. Кропивницький, 2020. Вип. 5 (38). С. 284-291. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.5\(38\).284-291](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.5(38).284-291).
 7. Левченко О.М., Буткевич О.В. Особливості функціонування інституту страхування України в період дії правового режиму воєнного стану: фінансово-економічний аспект проблеми. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 7. С. 543-556. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7\(7\)-643-556](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7(7)-643-556).
 8. Мельник Т. А. Перспективи євроінтеграції та розвитку страхування в Україні. *Концептуальні підходи та механізми стимулювання розвитку соціально-економічних систем та суб'єктів ринку* : моногр. / за заг. ред. Н.В. Шандової ; Херсон : Вишемирський В. С., 2023. Розд. 2.6. С. 189-206. URI : <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/14611> (дата звернення: 21.03.2026).
 9. Офіційний курс гривні до іноземних валют (середній за період). *Національний банк України* : вебсайт. URL : https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2FExchange_r.xls&wdOrigin=BROWSELINK (дата звернення: 21.03.2026).
 10. Показники діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. *Національний банк України* : вебсайт. URL : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (дата звернення: 21.03.2026).
 11. Середа О.О. Сучасні тенденції розвитку страхування та методологія дослідження страхового ринку. *Економіка та суспільство*. 2025. №80. 10 с. DOI : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-47>.
 12. Соколова А.М., Яріш О.В., Рижков А.В. Ринок страхування України в умовах сучасних трансформацій: стан та перспективи розвитку. *Економічний простір*. 2025. № 198. С. 244-252. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.198.244-252>
 13. Шубенко І.А., Стойко О.Я. Кризи та їх вплив на стан розвитку ринку страхування в Україні. *Бізнес Інформ*. 2025. № 2. С. 423-432. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-423-432>.
 14. Asuero, A.G., Sayago, A., González, A.G. The Correlation Coefficient: An Overview. *Critical Reviews in Analytical Chemistry*. 2006. №36(1). p. 41-59. DOI: <https://doi.org/10.1080/10408340500526766>.
 15. Schober P., Boer Chr., Schwarte L.A. Correlation Coefficients: Appropriate Use and Interpretation. 2018. p. 1763-1768. DOI : <https://doi.org/10.1213/ANE.0000000000002864>.

References

1. Brovko, S.V. (2024). Insurance under martial law: challenges and prospects. *Ekonomika ta suspilstvo*, 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-24> [in Ukrainian].
2. Zhytar, M.O. (2024). Trends in the development of the insurance market of Ukraine under martial law. *Ekonomika ta suspilstvo*, 61. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-24> [in Ukrainian].
3. Zelenska, M.I. (2012). Application of correlation analysis to improve the efficiency of bank operations in the interbank foreign exchange market. *Ekonomichna nauka*, 12, 66-72 [in Ukrainian].
4. Consumer price indices. Macroeconomic indicators. Statistics (n. d.). Natsionalnyi bank Ukrainy https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2Fmacro%2FCPI_y.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK. [in Ukrainian].
5. Kliuchka, O.V., & Bohrinovtseva, L.M. (2024). Development of insurance in Ukraine under the risks of pandemic and war. *Ekonomika ta suspilstvo*, 70. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-15>.
6. Kotsiurba, O.Yu., & Nasypaiko, D.S. (2020). Insurance market of Ukraine: current state and development problems. *Tsentrálnoukrajinskyyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky*, 5(38), 284-291. [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.5\(38\).284-291](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.5(38).284-291).
7. Levchenko, O.M., & Butkevych, O.V. (2024). Features of functioning of the insurance institution of Ukraine during martial law: financial and economic aspect of the problem. *Suspilstvo ta natsionalni interesy*, 7, 543-556. [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7\(7\)-643-556](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7(7)-643-556).
8. Melnyk, T.A. (2023). Prospects for European integration and insurance development in Ukraine. In N.V. Shandova (Ed.), *Kontseptualni pidkhody ta mekhanizmy stymulivannia rozvytku sotsialno-ekonomichnykh system ta subiektiv rynku* (pp. 189-206). Kherson: Vyshemyrskyyi V.S. <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/14611> [in Ukrainian].

9. *Official exchange rate of the hryvnia to foreign currencies (average for the period.* Natsionalnyi bank Ukrainy
https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2FExchange_r.xls&wdOrigin=BROWSELINK. [in Ukrainian].
10. *Performance indicators of participants in the non-bank financial services market.* Natsionalnyi bank Ukrainy <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>.
11. Sereda, O.O. (2025). Modern trends in insurance development and methodology of insurance market research. *Ekonomika ta suspilstvo*, 80, 10 p. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-47>.
12. Sokolova, A.M., Yarish, O.V., & Ryzhkov, A.V. (2025). Insurance market of Ukraine in the conditions of modern transformations: state and development prospects. *Ekonomichnyi prostir*, 198, 244–252. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.30838/EP.198.244-252>.
13. Shubenko, I.A., & Stoiko, O.Ya. (2025). Crises and their impact on the development of the insurance market in Ukraine. *Biznes Inform*, 2, 423–432. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-423-432>.
14. Asuero, A. G., Sayago, A., González, A. G. The Correlation Coefficient: An Overview. *Critical Reviews in Analytical Chemistry*. 2006. №36(1). p. 41-59. [in English]. <https://doi.org/10.1080/10408340500526766>.
15. Schober P., Boer Chr., Schwarte L. A. Correlation Coefficients: Appropriate Use and Interpretation. 2018. p. 1763-1768. [in English]. <https://doi.org/10.1213/ANE.0000000000002864>.

Tatiana Melnyk, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

The Impact of Macroeconomic Indicators on the Development of the Ukrainian Insurance Market

In the context of modern challenges associated with military risks, economic uncertainty, and the need to restore Ukraine's economy, insurance plays a crucial role as a tool for minimizing risks and ensuring financial stability for both businesses and households. Fluctuations in macroeconomic indicators affect the demand for and supply of insurance services. The purpose of this study is to assess the impact of the consumer price index and the euro exchange rate on the development indicators of the Ukrainian insurance market (insurance premiums and insurance claims), as well as to identify the nature and strength of the relationships between macroeconomic indicators and the main insurance market metrics.

The dynamics of insurance premiums and claims in the Ukrainian insurance market for 2004-2024, expressed in both hryvnias and euros, were analysed. A comparison of nominal and real values of insurance premiums and claims was conducted. Pearson correlation coefficients were calculated to evaluate the strength and direction of the relationships between insurance indicators and macroeconomic factors.

The results of the evaluation in euros and the correlation analysis confirmed the high sensitivity of the Ukrainian insurance market to currency fluctuations, while the influence of the consumer price index appears limited. It was found that the dynamics of insurance premiums and claims in Ukraine from 2004 to 2024 are characterized by nominal growth interrupted by crisis-induced recessions, whereas the real market volumes are primarily determined by currency fluctuations and external shocks rather than by inflation. The study emphasizes the need to account for currency and macroeconomic risks when assessing the development of the Ukrainian insurance market. Further research is needed to identify cause-and-effect relationships between macroeconomic indicators and insurance market development, as well as to conduct a comparative analysis of trends in European insurance markets to deepen the understanding of these influences.

insurance, insurance premium, insurance claim, correlation coefficient, insurance management, insurance market, determinants of insurance

Одержано (Received) 24.03.2026

*Прорецензовано (Reviewed) 30.03.2026
Прийнято до друку (Approved) 25.05.2026*